

STAVOVI I MIŠLJENJA UČITELJA I STUDENATA UČITELJSKOG FAKULTETA O HUMORU U RAZREDNOJ NASTAVI

Majcen, Filip

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:705394>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-24**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**FILIP MAJCEN
DIPLOMSKI RAD**

**STAVOVI I MIŠLJENJA UČITELJA I
STUDENATA UČITELJSKOG FAKULTETA O
HUMORU U RAZREDNOJ NASTAVI**

Čakovec, siječanj 2018.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)**

PREDMET: Teorije nastave i obrazovanja

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Filip Majcen

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Stavovi i mišljenja učitelja
i studenata učiteljskog fakulteta o humoru u razrednoj
nastavi**

MENTOR: prof. dr. sc. Milan Matijević

SUMENTOR: dr. sc. Goran Lapat

Čakovec, siječanj 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. OBILJEŽJA HUMORA.....	5
2.1. Humor općenito.....	5
2.2. Što čini humor.....	5
2.3. Građenje pozitivne socijalne klime pomoću humora.....	8
2.4. Humor i nastava	9
3. VAŽNOST HUMORA U NASTAVI.....	11
3.1. Smisao za humor	11
3.2. Koristi unošenja humora u nastavu	12
3.3. Rizici korištenja humora	14
4. STRATEGIJE RAZVIJANJA I KORIŠTENJA SMISLA ZA HUMOR	16
4.1. Razvijanje smisla za humor	16
4.2. Kategorije humora.....	18
4.3. Korištenje humora u nastavi.....	20
5. PRIKAZ REZULTATA DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA.....	22
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	24
6.1. Cilj istraživanja	24
6.2. Problemi istraživanja.....	24
6.3. Sudionici istraživanja.....	25
6.4. Postupak istraživanja.....	27
6.4.1. Prikupljanje podataka.....	27
6.4.2. Analiza podataka.....	28
7. REZULTATI.....	30
8. RASPRAVA	39
9. ZAKLJUČAK	41
10. LITERATURA.....	43
11. PRILOZI	45
12. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA	48
13. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	49

SAŽETAK

Humorističnost je jedna od vrlo poželjnih osobina. Dokazano je da humor pomaže kod komunikacije, da kultivira optimizam, reducira stres i opušta. Također je dokazano da pomaže kod koncentracije, da poboljšava sposobnost rješavanja problema i donošenja odluka. Takva osobina odlično bi pristajala jednom učitelju. Problem je u tome što se humor u nastavi još uvijek koristi vrlo rijetko. U literaturi možemo pronaći razne razloge zašto je dobro koristiti humor u nastavi, ali postoje i određeni aspekti humora koje nije dobro primijeniti. Kako bi se doznalo slažu li se stavovi i mišljenja učitelja i studenata učiteljskog fakulteta o važnosti humora u razrednoj nastavi i u kojim se aspektima upotrebe humora u nastavi učitelji i studenti slažu ili ne slažu nastalo je i ovo istraživanje.

Tvrđnje kojima su ispitanici izrazili svoje stavove o humoru u nastavi podijeljene su u tri skupine: utjecaj humora na nastavu, utjecaj humora na odnose u razredu i osposobljavanje za korištenje humora u nastavi. Rezultati istraživanja pokazali su da učitelji i studenti učiteljskog fakulteta imaju različite stavove u vezi korištenja humora u nastavi i kako humor utječe na odnose u razredu, ali se slažu kako bi se učitelje i buduće učitelje trebalo dodatno obrazovati o samom korištenju humora u nastavi. Mišljenja i stavovi studenata općenito su više pozitivni od mišljenja i stavova učitelja o korištenju humora u nastavi i da humor pozitivno utječe na odnose u razredu. Također je pokazano kako se razlikuju stavovi učitelja koji rade u školama na selu i učitelja koji rade u gradu te učitelja koji rade u matičnoj školi i učitelja koji rade u područnoj školi. Učitelji koji rade na selu i učitelji koji rade u područnim školama također imaju više pozitivne stavove u odnosu na učitelje koji rade u školama u gradu i u matičnim školama.

Ključne riječi: humor, stavovi i mišljenja, humor u nastavi, učitelji, studenti

SUMMARY: *The attitudes and opinions of teachers and students of the Faculty of Teacher Education on the humor in teaching*

Humorousness is one of the most desirable traits. It is proven that humor helps with communication, cultivation of optimism and that it reduces stress and relaxes. It has also been proven to help with concentration, that it improved the ability of problem-solving and decision-making. Such a trait would be great for a teacher. The problem is that humor in teaching is still very rarely used. We can find various reasons why humor is good to use in teaching, but there are certain aspects of humor that are not applicable in teaching. This research was conducted in order to find out whether the attitudes and opinions of teachers and students of the Faculty of Teacher Education agree on the importance of humor in class teaching.

The statements that respondents expressed their attitudes towards humor in classes were divided into three groups: the impact of humor on teaching, the impact of humor on classroom relations, and the use of humor in teaching. The results of the research have shown that teachers and students of the faculty of teaching have different attitudes regarding the use of humor in teaching and how humor affects the relationship in the classroom but agree that teachers and future teachers should be further educated about the use of humor in the classroom. Opinions and attitudes of students are generally more positive than teachers' views and attitudes about using humor in teaching and that humor has a positive impact on classroom relationships. It has also been shown that the attitudes and opinions towards the use of humor in the classroom differ between the teachers working in rural schools and teachers working in the city as well as the teachers working in the parent school and the teachers who work in the regional school. Teachers working in the rural schools and teachers working in regional schools also have more positive attitudes than teachers working in schools in the city and in primary schools.

Key words: humor, attitudes and opinions, humor in the classroom, teachers, students

1. UVOD

"Komedija je jednostavno zabavan način kako biti ozbiljan" (Peter Ustinov, BrainyQuote, 1.7.2017). Ponekad nam svima treba dobra šala. Da je tako potvrđuju zapisi viceva iz drevnog Sumera koji datiraju iz 1900. godine prije Krista u kojima se izbijaju šale na račun žena i nadutosti (University of Wolverhampton, 2008). Dobar vic ili smiješna priča, pa čak i neka humoristična gesta mogu nam u potpunosti promijeniti dan, bili mi mala djeca ili odrasle osobe. Postoje i istraživanja koja ukazuju da smijeh i humor mogu izliječiti bolesti i biti efektivne terapije za mnogobrojne poremećaje, pa tako neki znanstvenici tvrde da smijanje smanjuje stres, olakšava bolove i poboljšava imunološki sistem (Harvey, 1998, prema Morrison, 2008). I zašto se onda ne bi smijali?

"Od spontanog, nevinog smješka bebe, do staračkog atrofiranog smijeha, postoje stotine varijacija smijeha i humorističkih izazova. Smijeh je univerzalna, najkomunikativnija međuljudska veza za koju ne treba znati niti jezik" (Hadžić, 1998, str. 10). Svi smo imali priliku sudjelovati u susretanju neke osobe zbog koje smo bili nervozni i na stotinu muka hoće li nas oni počastiti osmijehom ili gnjevnim izrazom lica. Ako su nas dočekali srditom grimasom još smo više potonuli u našu nervozu, ali ako su nas dočekali s osmijehom na licu odmah smo se osjećali lakšima i prpošnima. Još ako su se našalili na svoj račun ili izrekli neku smiješnu anegdodu kako bi nas opustili, odmah smo mogli vidjeti kako će taj susret biti početak jednog predivnog prijateljstva. Ako je nama teško u takvim susretima možemo samo zamisliti kako je učenicima koji prvi puta stupaju u škole, zalaze u nepoznato i ne znaju što očekivati. Humorističan i nasmijan pristup učitelja i školskog osoblja u takvim trenucima od velike je važnosti. Takav pristup potrebno je koristiti i unutar razreda. Humor se može koristiti u mnogim situacijama i na mnogo načina te se njime može uvelike povećati kvaliteta nastave. Učitelji u takvim situacijama mogu koristiti viceve, šale i razne smiješne anegdote kako bi učenicima na upečatljiv način prenijeli neki nastavni sadržaj. S druge strane, humor mogu koristiti kako bi se našalili na svoj račun ili na račun učenika, također kako bi smanjili neku napetost unutar razreda. No, nisu svi vicevi, šale i smiješne anegdote uvijek primjereni u svim situacijama, a nisu niti za svaku dobnu skupinu. Učitelji stalno moraju biti na oprezu kakvu vrstu humora koriste u razredu i u komunikaciji s učenicima. Razlika u

drugačijem prihvaćanju humora od strane učitelja i učenika može stvoriti brojne probleme u nastavnom procesu. Učenici zbog takvih problema mogu izgubiti motivaciju prema nekom predmetu, osjećati se uvrijeđeno ili izopćeno, a učitelji mogu izgubiti autoritet nad cijelim razredom (Zavec, 2014).

Kako bi se izbjegli takvi problemi, humoru u nastavi treba odrediti svrhu. Učinkovito korištenje humora može pomoći učiteljima da uključe učenike u nastavni proces i da s njima uspostave prijateljski odnos (Powers, 2005, prema Ambruš, 2016). Humor također pomaže kod stvaranja ugodnog ozračja u razredu, kao i kod pridobivanja i zadržavanja učenikove pažnje (Ambruš, 2016). Prema tome, velika odgovornost stavlja se baš na učitelja koji mora poznavati važnost humora, njegove dobre i loše strane, gdje ga i u kojem trenutku koristiti kako bi učenicima i sebi olakšao nastavni proces.

2. OBILJEŽJA HUMORA

2.1. Humor općenito

Riječ "humor" latinskog je podrijetla i izvorno označava tjelesni sok, vlagu, tekućinu, mokrinu, ali je novo, stručno i kolokvijalno značenje znatno izmijenjeno i označava "smisao za komiku, duhovitost, šaljivost, šalu, pošalicu, dosjetku, anegdotu, 'vicljivost'; nezlobno prikazivanje smiješnoga, iznošenje događaja, ljudskih nedostataka i slabosti u neuvredljivo komičnom smiješnom obliku" (Klaić, 1970, prema Matijević, 1994, str. 12).

"Humor je zajednički naziv za pisane, crtane i verbalno iznesene sadržaje koji izazivaju smijeh i veselje, ali i za svojstvo osobnosti koje se očituje u duhovnosti i šaljivost" (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2017).

Oksfordski Engleski rječnik (*The Oxford English Dictionary*) definira humor kao "kvalitetu radnje, govora ili pisanoga teksta koji pobuđuje razonodu i osjećaj zabave; neobičnost, šaljivost, veselost, komičnost, zabavnost." Također navodi kako je humor "sposobnost percipiranja nečega što je smiješno ili zabavno, ili sposobnost izražavanja istoga kroz govor, pisanje ili neke druge kompozicije; šaljivo zamišljanje ili ponašanje prema nekom subjektu" (Simpson i Weiner, 1989, prema Martin, 2007, str. 5).

Nancy D. Bell i Anne Pomerantz (2016) pišu kako se humor ne nalazi samo u pojedinim dijelovima nekog jezika, u smislu šala i viceva, nego da se humor pojavljuje kao nusprodukt komunikacije između ljudi.

2.2. Što čini humor

"Smijeh nije izazvan onim što ste tog trenutka vidjeli i čuli s pozornice, nego i svim onim saznanjima koja ste već imali o motivu kojeg su vam autor komedije i glumci sad scenski uprizzorili" (Hadžić, 1998, str. 7). Prema ovom navodu možemo zaključiti da humor nije samo jedna stvar i da ju svaka osoba doživljava na svoj način. Potpuno isti komični povod nije svakom čovjeku na isti način smiješan.

Mnogo je faktora koji utječu na primanje i shvaćanje komičnog, na primjer, prethodno životno iskustvo osobe, kvocijent inteligencije i poznavanje neke teme (Hadžić, 1998, str. 8).

Critchley (2007) nam daje tri teorije humora koje je osmislio John Morreall, a to su: teorija superiornosti, teorija olakšanja i teorija inkongruentnosti.

Prvu teoriju zastupaju Platon, Aristotel i Kvintilijan u antičkim vremenima, a u moderno doba i Hobbes. Takav način shvaćanja humora uključuje smijanje radi osjećaja superiornosti nad drugima. Oni smatraju kako humor proizlazi iz uspoređivanja vlastitih izvrsnih osobina sa slabostima drugih ili naših prijašnjih slabosti. Autor u tom kontekstu opisuje smijeh kao "strast koja nema imena".

Teorija olakšanja pojavljuje se u devetnaestom stoljeću. Herbert Spencer objašnjava teoriju olakšanja kao "oslobađanje zatomljene nervozne energije" i kako "energija oslobođena i ispražnjena u smijehu donosi ugodu zato što štedi energiju koja bi inače bila utrošena za obuzdavanje ili potiskivanje psihičke aktivnosti". Prema tome, humor služi kako bi se prevladale sociokulturne prepreke i kako bi se otkrile potisnute želje.

Posljednja teorija, teorija inkongruentnosti, potječe iz djela "Reflections Upon Laughter" (*Razmišljanja o smijehu*) Francisa Hutchesona. Toj teoriji su se kasnije pridružili Kant i Kierkegaard. Oni govore kako humor proizlazi iz "doživljaja nepodudarnosti onoga što znamo ili očekujemo s onim što se uistinu dogodi u vicu, dosjetki, pošalici ili besmislici (Critchley, 2007, str. 13 i 14).

Rod A. Martin (2007) navodi kako se, sa psihološke perspektive, proces humora može podijeliti na četiri osnovne komponente: (1) socijalni kontekst, (2) kognitivno-perceptivni proces, (3) emocionalne reakcije i (4) vokalno-bihevioralnu ekspresiju smijeha.

Socijalni kontekst odnosi se na pojavu humora u socijalnim interakcijama između ljudi. Martin (2007) piše kako se humor može javiti između bračnih drugova koji su zajedno preko pedeset godina, ali se isto tako može javiti između potpunih stranaca. Može se pojaviti u neformalnom druženju prijatelja i u ozbiljnom poslovnom sastanku. Humor se može pojaviti i kad gledamo komediju na televiziji, kada čitamo smiješni tekst ili proživljavamo neko sjećanje koje uključuje druge ljude. U svim tim situacijama sudjeluju ljudi, bilo to direktno u nekim situacijama gdje se humor odvija između ljudi ili posredno kada, na primjer, čitamo neki smiješni tekst koji je također napisala neka osoba. Martin (2007) naglašava socijalni kontekst

humora kao važnu komponentu interakcije ljudi općenito. Humor povezuje s igrom koja ljudima, kao i ostalim sisavcima, pomaže kod poboljšanja socijalnih, emocionalnih i kognitivnih funkcija. Dok kod većine sisavaca ta igra može primijetiti samo kod mladunaca, kod ljudi se ta igra nastavlja kroz cijeli život i to najviše kroz humor.

Uz to što se humor javlja u socijalnom kontekstu, humor zahtijeva i određenu mogućnost spoznaje. Martin (2007) piše kako je za stvaranje humora potrebno da pojedinac mentalno procesira informacije koje dolaze iz okoline ili iz sjećanja, da se kreativno poigra s idejama, riječima ili radnjama kako bi stvorio duhovitu verbalnu ili komičnu neverbalnu situaciju koju će ostali ljudi vidjeti kao šaljivu i smiješnu. Za primanje humora također je potrebno obraditi informacije koje primamo kroz naša osjetila i moći ih procijeniti kao neozbiljne, zaigrane i smiješne. Korištenjem humora ljudi se igraju i manipuliraju idejama i situacijama tako da ih istovremeno vide kao stvarne i nestvarne, važne i nevažne, prijeteće i sigurne (Martin, 2007, str. 7).

Reakcije na humor također izazivaju i određene emocije. Određena psihološka istraživanja dokazuju da izlaganje humorističnim podražajima povećava pozitivnost i podiže raspoloženje (Szabo, 2003, prema Martin 2007, str. 7). Iz tih razloga Martin piše kako se humor može shvatiti kao skup emocija koje se javljaju zbog određenih intelektualnih procesa koje smo spomenuli u prijašnjem odlomku. Sve te emocije možemo povezati s osjećajem blagostanja jer smo u mogućnosti prihvatiti, procesuirati i povezati primljene informacije s nečim što nam je poznato ili stvoriti nove ideje i situacije o kojima do sada nismo razmišljali.

Smijeh i osmijeh ekspresivne su komponente humora. Prema određenim stadijima osmjeha i smijanja, koji započinje laganim osmjehom, prelazi u cerenje i na kraju u glasovno izražavanje preko smijanja i glasnog smijanja, može se prepoznati da je smijanje vrsta komunikacije s drugim ljudima gdje čovjek pokazuje da se nalazi u stanju veselosti (Martin, 2007, str. 9). Povezujući smijanje sa socijalnim kontekstom i igrom, neka istraživanja predlažu da smijanje ne služi samo kao komunikacija s drugim ljudima da smo veseli, nego da služi kao poticaj drugima da dođu i isto stanje opuštenosti i veselosti (Owren i Bachorowski, 2003; Russell, Bachorowski i Fernandez-Dols, 2003, prema Martin, 2007, str. 10). Prema tom gledanju, smijanje ima direktan učinak na slušatelja tako da pobuđuje pozitivne emocije koje su povezane sa smijanjem i sa stanjem veselosti (Gervais i Wilson, 2005; Provine, 2000, prema Martin 2007, str. 10).

Ove četiri komponente ključne su za psihološki proces humora. Povezivanjem svih tih komponenti aktiviraju se razna, ali međusobno povezana, područja u mozgu (Wild i sur., 2003, prema Martin 2007, str. 10).

2.3. Građenje pozitivne socijalne klime pomoću humora

Socijalnom klimom smatramo kvalitetu ukupnih odnosa sudionika odgojno-obrazovnog procesa. To je prije svega odnos učitelj - učenik, zatim odnos učenika i s drugim učenicima, to jest, uloga i status koji pojedini učenik ima u grupi, odnos učenika sa njegovom obitelji i na kraju odnos i kvaliteta odnosa između učitelja i roditelja (Bognar i Matijević, 2005, str. 379). Ako socijalnu klimu unutar razreda povežemo s psihološkim komponentama humora poput socijalnog konteksta i emocionalne reakcije koje navodi Martin možemo uvidjeti važnost humora u stvaranju pozitivne socijalne klime. Bognar i Matijević (2005, str. 379-386) navode tri skupine karakteristika koje odlikuju učitelje i njihov pristup prema učenicima i nastavi. Tako se spominju dominantno i integrativno ponašanje učitelja, autoritarno, demokratsko i indiferentno vođenje učenika i direktivni i nedirektivni odnos prema učenicima. Dominantno ponašanje učitelja onemogućava inicijativu i samostalnost učenika te ne poštuje individualne razlike između njih, dok integrativno ponašanje omogućuje kreativnost, spontanost i inicijativu u grupi te je okrenuto prema razvoju svakoga pojedinca. Autoritarno vođenje učenika karakterizira inicijativa učitelja koje zasjenjuje učenika i stavlja ga u pasivni položaj u kojem se ne može izražavati, indiferentno vođenje karakterizira nesređenost odnosa između učitelja i učenika gdje se ne osjeća nekakvo vođenje učenika od strane učitelja i demokratsko vođenje u kojem učitelj inicira dogovor između sebe i učenika kako bi odgovaralo obim stranama. Na kraju imamo direktivni odnos prema učenicima kojeg karakteriziraju davanje uputa, kritiziranje i izlaganje što učenicima ne daje mnogo prostora za osobno izražavanje i nedirektivni odnos kojega karakteriziraju davanje inicijative, prihvaćanje učenikove emocije, ohrabivanje i primjenjivanje učenikove ideje. Kada usporedimo te karakteristike s humorom i situacijama u kojima se humor pojavljuje možemo izdvojiti određena ponašanja i pristupe učitelja koje idu ruku pod ruku s korištenjem humora u nastavi. Integrativno ponašanje učitelja, demokratsko vođenje učenika i nedirektivni odnos prema njima stvara puno bolju socijalnu, ali i radnu

klimu unutar razreda. Uz stvaranje bolje socijalne i radne klime, učitelj također stvara i ozračje sigurnosti.

Čudina-Obradović (1997, str. 112) piše o tome kako učitelji svojim komentarima, pohvalama, oblicima kritike i odnosom prema učenicima utječu na emocionalnu klimu unutar razreda. Navodi kako se primjenom humora mogu olakšati stanja napetosti i neugode, kako se može osloboditi učenike od straha te kako primjenom igre i humora učitelj može poticati razne mislene aktivnosti.

Vlatka Domović (2003, str. 41) piše kako je školsko ozračje relativno trajna kvaliteta školske sredine koja utječe na ponašanje njezinih članova i koja se temelji na zajedničkoj percepciji ponašanja u školi, a pod utjecajem je formalne organizacije, ličnosti sudionika i upravljanja školom. Prema tome i školsko ozračje možemo povezati s općim viđenjem humora u školi. Domović (2003, str. 63-64) piše kako postoje dvije orijentacije prema kontroli i pristupu učenicima u školi. Tako postoji nadzornička škola i humanistička škola. Nadzornička škola podrazumijeva rigidnu i visoko kontroliranu sredinu i kojoj se nastavnici ne trude razumjeti ponašanje učenika, odnosi s njima su distancirani te ju karakterizira pesimizam, oprez i sumnjičavost. Za razliku od ovakve orijentacije u koju je teško implementirati humor, humanistička škola pokazuje više karakteristika i uvjeta u kojima bi se humor lakše kultivirao. Humanistička škola je zamišljena kao edukacijska zajednica u kojoj članovi uče kroz kooperaciju i iskustvo, na sve se učenike gleda jednako te se vjeruje da će prijateljstvo i poštovanje dovesti do samodiscipline učenika. U njoj postoji određena fleksibilnost i otvorenost koju učitelji promoviraju i poštuju. U istraživanjima koja su proveli Hoy i Appleberry (1970, prema Domović, 2003, str. 64) škole s humanističkom orijentacijom imale su učitelje koji su međusobno dobro surađivali, ravnatelje koji su bili motivacija učiteljima te da je klima u takvim školama bila otvorena i autentična. Takav odnos dozvoljava korištenje humora u nastavi jer je za humor potrebna određena fleksibilnost i prihvaćanje.

2.4. Humor i nastava

Iako se u prošlosti na školstvo gledalo vrlo ozbiljno, u današnje vrijeme potiče se opušteniji i slobodniji pogled te se stavlja naglasak na učenje preko igre i smijanja. Oppliger (2003, prema Martin, 2007, str. 350) piše kako postoji veća

vjerojatnost da će učenici biti motivirani da uče i da zapamte informacije ako su sretni i ako ih se zabavi, nego ako se osjećaju tjeskobno i ako im se prijete. Zbog toga su mnogi edukatori predložili da učitelji šire humor u svojim učionicama i razredima tako da učenicima pričaju smiješne anegdote, pokazuju smiješne primjere i ilustracije kroz svoja predavanja, da unutar učionica postavljaju komične slike i izreke te da potiču učenike na humoristično izražavanje (Martin, 2007, str. 352). Kao korisnije primjere korištenja humora u nastavi, Cornett (1986, prema Martin, 2007, str. 350) navodi kako je humor najmoćnije nastavno sredstvo učitelja. Također navodi da se humor može koristiti u razne svrhe, na primjer, za ispravljanje problema s čitanjem, kod kontroliranja učeničkog ponašanja, za proširivanje vokabulara, za učenje stranih jezika te za integriranje učenika koji su socijalno izolirani.

Mnogi autori predlažu kako humor u nastavi pomaže kod reduciranja napetosti, stresa, tjeskobe i dosade; da poboljšava odnose između učenika i učitelja; da učionicu, to jest, razred čini manje prijetećim za učenike; da učenje čini ugodnim i da stvara pozitivne stavove prema učenju; da potiče interes i pažnju učenika prema onome što učitelji predaju; da povećava razumijevanje, pamćenje i mogućnost reprodukcije naučenog sadržaja; i da unaprjeđuje kreativnost i divergentno mišljenje kod učenika (R. A. Berk i Nanda, 1998; A. P. Davies i Apter, 1980; Ziegler, Boardman i Thomas, 1985, prema Martin, 2007, str. 350). H. A. Johnson (1990, prema Martin, 2007, str. 350) dodaje kako je korištenje humora kod razgovora s učenicima o osjetljivim temama poput smrti i samoubojstva od velike pomoći. Bernstein (1986, prema Martin, 2007, str. 350) i Masselos (2003, prema Martin 2007, str. 350) sugeriraju kako bi jedan od ciljeva obrazovanja trebao biti olakšavanje razvoja dobrog smisla za humor kod učenika.

Nadalje, Wanzer (2006, str. 117) piše da su učenici više skloni pohađati, pratiti nastavu i više naučiti ako učitelji unose humor u svoja predavanja. Dodaje kako je opće poznato da će učenici radije pristati na različite zadatke i zahtjeve od strane učitelja ako im se oni sviđaju.

3. VAŽNOST HUMORA U NASTAVI

3.1. Smisao za humor

"Ako nemaš smisla za humor, onda uopće nemaš smisla" Mary McDonald (Morrison, 2008, str. 2).

Smisao za humor karakterizira se kao jedna od najpoželjnijih osobina koju osoba može imati. Problem je u tome što je sam smisao za humor teško definirati kao jednu osobinu. Ljudi asociraju smisao za humor s mnogim poželjnim karakteristikama od kojih nisu sve vezane samo uz mogućnost nasmijavanja drugih, prihvaćanja i shvaćanja šala. U istraživanju koje su proveli Cann i Calhoun (2001, prema Martin, 2007, str. 193), sudionici istraživanja morali su ocijeniti osobine ličnosti izmišljene osobe koja ima iznadprosječni smisao za humor i osobine osobe koja ima ispodprosječni smisao za humor. Osoba s iznadprosječnim smislom za humor bila je ocjenjena kao prijateljska, ugodna, kooperativna, zanimljiva, imaginativna, kreativna, snalažljiva, inteligentna i perceptivna. No, takve osobe su isto tako bile ocjenjene i kao impulzivne, hvalisave, nemirne i manje zrele tako da postoji naznaka da sa smislom za humor nisu povezane samo poželjne osobine (Martin, 2007, str. 193). U prijašnjem istraživanju koje su proveli McCrae i John (1992, prema Martin 2007, str. 193) prikazano je da su ljudi s iznadprosječnim smislom za humor percipirani kao više emocionalno stabilne osobe, ekstroverti, ljudi koji su otvoreni prema novim iskustvima i ljudi koji su vrlo prijatni, ali s druge strane manje svjesni svoje okoline nego ljudi čiji je smisao za humor prosječan ili ispodprosječan.

Martin (2007) piše kako smisao za humor nije jedna osobina te da ju je teško definirati. Također govori kako se on sastoji od mnogo komponenti koje uključuju socijalnu, kognitivnu, emocionalnu i ekspresivnu. Izražava se u mnogo oblika poput viceva i šala, spontanog humora unutar razgovora, ironija, dosjetki, zabavnih anegdota i nenamjernih smiješnih govora i radnji. U psihološkom kontekstu smisao za humor može biti korišten u dobroćudne socijalne svrhe, na primjer, da se ljude oraspoloži i nasmije ili u agresivne svrhe da, kako bi se, na primjer, povrijedilo nekoga za svoju dobrobit. Tu također možemo uključiti i humor koji ljudi koriste

kako bi se riješili napetosti ili humor kojim se ljudi služe kod suočavanja s teškim odlukama ili događajima. Ljudi mogu stvarati humor, zabavljati druge oko sebe i nasmijati ih te isto tako mogu reagirati na humor koji stvaraju drugi. Iz tog razloga Martin (2007) pokušava postaviti nekoliko koncepata i pogleda na smisao za humor pa tako navodi kako se na smisao za humor može gledati kao na uobičajeno ponašanje (tendencija da se osoba puno smije, da priča viceve i zabavlja druge ljude sa smiješnim pričama i anegdotama te da se sam smije takvim pričama i anegdotama), kao na sposobnost (da stvara humor, da zabavlja druge, da shvaća viceve, šale i humor općenito, da pamti šale i viceve), kao na narav osobe (uobičajena veselost, zaigranost), kao na estetsku privrženost humoru (uživanje u određenim vrstama humorističnog materijala), kao na stav (pozitivni stav prema humoru i humorističnim ljudima), kao na pogled na svijet (ne previše ozbiljan pogled na svijet, udubljenost u šaljivost u životu), ili kao na strategiju suočavanja ili obrambeni mehanizam (tendencija da se zadrži humoristična perspektiva uoči neke nesreće ili nepovoljne okolnosti).

Sudeći po raznim istraživanjima, ispada da se smisao za humor ne može klasificirati kao zasebna osobina. Smisao za humor trebalo bi se shvatiti kao grupa osobina i sposobnosti koje su povezane s raznim komponentama, formama i funkcijama humora. Tako da različite osobe mogu imati različite osobine i sposobnosti koje spadaju u smisao za humor, pa tako mogu postojati osobe koje imaju veliku sposobnost da nasmiju druge, ali ne mogu ili ne znaju koristiti humor kao obrambeni mehanizam (Martin, 2003, prema Martin, 2007, str. 195).

3.2. Koristi unošenja humora u nastavu

Iako se smisao za humor smatra jednom o poželjnih ljudskih osobina i unatoč sposobnosti smijeha da olakšava napetost, potiče konstruktivnost i prihvatljivost, humor i smijeh često nisu korišteni u nastavi. Brojna istraživanja pokazuju kako se korištenjem humora u nastavi može smanjiti agresivno ponašanje i poboljšati radna učinkovitost. Iz toga možemo zaključiti da su upravo učitelji ti koji moraju biti zabavljači u razredu. Od učitelja je dovoljno da zna iskoristiti danu situaciju. Na taj način on kroz humor i smijeh može predstaviti sebe i nastavni sadržaj (Caf i Špindler, 2010, prema J. Zavec, 2014, str. 23).

Matijević (1994) u svojoj knjizi "Humor u nastavi" piše o tome kakve su učitelji učenicima najviše ostali u sjećanju kada su završili svoje školovanje. Učenici su se najviše sjećali učitelja koji su graničili s neozbiljnošću, koji su znali reći pravu riječ u pravo vrijeme i učiniti neki trenutak komičnim. Također su spominjali učitelje i učiteljice koji su koristili humor i viceve koje su povezali sa sadržajem onoga što uče. Evo nekoliko takvih sjećanja iz mnoštva primjera koje je zabilježio Matijević:

- "Profesorica likovne umjetnosti često je pričala viceve, ali tako da su oni bili u vezi sa sadržajem učenja. Npr. kada smo gledali sliku amfiteatra u Puli rekla nam je kako je tamo bio dobar pregled i dobra akustika. Ispričala nam je kratak vic: Došla dva čovjeka u arenu u Puli i jedan od njih reče: Tu je stvarno dobra akustika. Drugi doda: Da, i meni se kliže."
- "Nastavnik povijesti u osnovnoj školi je povijesne događaje prepričavao tako da je iz njih stvarao, i u vezi s njima izmišljao anegdote. Tako je pio kavu s Keopsom ili je jahao na slonu s Hanibalom. Dakako mi smo mu sve vjerovali jer smo tako lakše učili povijest."
- "U srednjoj školi imala sam mladog profesora fizike koji je stalno imao neke stihove uz koje smo lakše zapamtili ono što je bilo važno. Jedan od tih stihova bio je i ovaj: Mala moja, dajem ti na znanje, sila masi daje ubrzanje."
- "Najviše je humor koristila nastavnica likovne kulture. Njeni sati su bili uvijek zanimljivi. Ubacivala je humor kada je primijetila da smo prethi ili da smo na najboljem putu da zaspimo. Nikad nije pričala viceve već neke smiješne anegdote iz njezina života. Ona je uvijek ostajala ozbiljna i nikada se nije nasmijala onome što je rekla, pa nam je to bilo još smješnije."

Ti citati nam daju uvid u ono što učenici cijene kod učitelja. Učenici su još uvijek djeca i koliko god ih se moralo pripremati za daljnji život njima je još uvijek najzanimljivija igra i zabava, bezazleno istraživanje kroz tu istu igru. Važno je učenicima dopustiti da uživaju u nastavnim sadržajima koji su njima namijenjeni. Učitelji su tu da te sadržaje učine zanimljivima. Naravno, za to postoji mnogo načina, ali kao što vidimo, humor tu djeluje na više razina. Matijević (1994) također piše o nekim prijedlozima i mišljenjima o korištenju humora u nastavi koje su dali ispitanici kada su objašnjavali značenje humora u nastavnom procesu: "Uz smijeh djeca će biti ljepša i zdravija."; "Uz humor učenici se malo opuste u potroše dio suvišne energije."; "Uz humor se stječe jedan prirodni autoritet, ali zato puno čvršći

nego li u nastavnika koji na sat dolazi strog i namrgođen. Mislim da je puno lakše doći u razred s nekom strogom maskom, te tražiti od učenika da bude savršena tišina. Međutim, učenici ne slušaju i ne pamte; pretvaraju se da slušaju. Oni tako "slušaju" ne iz interesa, već iz straha. Nastavnik koji se odrekne autoriteta koji mu nudi sistem, odabrao je teži put, ali će rezultati biti puno bolji."; "Treba djecu učiti da uočavaju smiješne stvari, da se nauče šaliti, čak i na svoj račun. Pomoću humora se stječu prijatelji. To je dobar oblik socijalizacije."; "Humor čini život jednostavnijim i normalnijim. Smatram da su ljudi koji znaju iz života izvući nešto smiješno veći realisti i sposobniji biti ozbiljni i spremni za mijenjanje svijeta. Život je sam po sebi prepun humora i smiješnih situacija - samo ih treba otkriti."

U istraživanju koje je 2014. godine provodila Ivana Dramac (Dramac, 2014, prema Dramac i Lazzarich, 2016, str. 90) učitelji i učenici iznijeli su i podijelili svoja iskustva o humoru u nastavi. Učitelji koji su sudjelovali u tom istraživanju govorili su o humoru u nastavi kao pozitivnoj strani učiteljskog posla. Jedan od učitelja svoje je iskustvo opisao ovako: "Humor, pa čak i neki prikladni vic, iz mog iskustva, pridonosi opuštanju i prekidu napetosti, ja sam vrlo rado kroz zezanciju ispitao učenika i na kraju je dobio dobru ocjenu. Humor na satu pridonosi općem opuštanju, ležernoj atmosferi, bez straha, ali treba znati postaviti granice. Tu je umjetnost učitelja. To se ne može naučiti, ovisi o učitelju, okruženju, učenicima, općenito klimi u školi. Roditeljima, na kraju krajeva. Danas te roditelj može tužiti ako si ispričao vic o Mirku i Slavku. Pa na kraju, i u filmu Družba Pere Kvržice ima "takvih" nepodobnih stvari, a mi što god kažemo na satu, 2-3 snimka izađe na vidjelo."

3.3. Rizici korištenja humora

Postoje i određeni rizici kod korištenja humora u nastavi. Nancy D. Bell i Anne Pomerantz (2006, str. 130) pišu o pojedinim slučajevima gdje su nastavnici i profesori krivo procijenili situacije u kojima su koristili humor, to jest, humoristične anegdote, smiješne citate i viceve koje drugi nisu vidjeli kao humor primjeren za školu. Prvi primjer bila je učiteljica koja je dobila otkaz jer je na Facebook-u objavila fotografije svojih učenika čija su usta bila prekrivena ljepljivom trakom, a fotografiju je popratila komentaram "Napokon sam pronašla način da ih ušutkam!" Zanimljivo je to da su učenici predložili da ih učiteljica fotografira jer su sami predložili da stave

traku preko usta. Učiteljica je rekla da žali zbog odluke, ali da je njezina objava bila zamišljena kao šala. Također je napomenula kako je volja i spremnost njezinih učenika da se šale na takav način pravi pokazatelj povjerenja između učitelja i učenika. Drugi slučaj koji autorice spominju uključuje profesora dramske umjetnosti koji je učenicima želio približiti pojam Stand-up komedije. Profesor je bio otpušten jer je učenicima dao nekoliko stranica viceva koje su oni trebali koristiti kao motivaciju za njihove vlastite Stand-up nastupe. Problem je bio u tome što je humor u tim vicevima bio raznolik pa je tako uključivao viceve o plavušama i viceve o mrtvoj djeci. Roditelji djece koji su pročitali te viceve burno su reagirali na distribuciju takvoga materijala djeci pa je zbog toga profesor dramske umjetnosti također bio otpušten.

Svakodnevno se mogu čuti razne optužbe na račun učitelja koje se vežu na njihovu profesionalnost. Mediji i roditelji stalno nadziru račune učitelja i profesora na društvenim mrežama, učenici potajno snimaju predavanja na kojima se učitelji ne ponašaju primjereno, a žaljenje na neprimjerenost nastavnih materijala postala je svakodnevnica za učitelje. Zbog toga se učitelji sve više boje koristiti humor u različitim oblicima jer se njihove akcije i riječi mogu pogrešno shvatiti i iskoristiti protiv njih.

U rizike korištenja humora možemo uvrstiti i pretjeranu upotrebu humora koja može naštetiti autoritetu učitelja. Kyriacou (2001, str. 115-116) piše kako nastavnici početnici pokušavaju uspostaviti odnos s učenicima čestom upotrebom humora ili pretjerano prijateljskim pristupom što dovodi do smanjenja njihovog autoriteta jer se svode na razinu prijatelja, to jest, samih učenika. Kyriacou dodaje kako se učitelj treba koristiti humorom u umjerenim dozama i da treba uspostaviti prijateljski odnos, ali da se ne smije izjednačiti s učenicima. "On (učitelj) je donekle poput kuhara koji kuša hranu da vidi koliko soli treba dodati jelu zbog boljeg okusa" (Kyriacou, 2001, str. 116).

Iz tih razloga humor postaje dvosjekli mač jer ga učitelji mogu koristiti kao moćni resurs za upravljanje odnosima u razredu i za rješavanje problematičnih situacija, ali i potencijalni problem ako se humor koristi bezobzirno i bez razmišljanja.

4. STRATEGIJE RAZVIJANJA I KORIŠTENJA SMISLA ZA HUMOR

4.1. Razvijanje smisla za humor

Iako je smisao za humor jedna od poželjnih osobina za učitelja, ne barataju njime baš svi jako kompetentno. Matijević (1994) piše kako se u današnje vrijeme rijetko vide učitelji koji koriste humor za stvaranje ugodne razredno-nastavne klime, za poticanje kreativnosti kod učenika, ili za bogaćenje njihova emotivnog razvoja. Problem bi mogao biti u obrazovanju budućih učitelja i stručnom usavršavanju trenutnih učitelja. Naime, humoru u nastavi se pridaje jako malo važnosti kod studiranja i stručnog usavršavanja. Zbog toga se javljaju poteškoće s kojima se suočavaju učitelji koji tek počinju raditi u školama. Nesposobnost prepoznavanja pravog trenutka za korištenje humora u nastavi, koliko prijateljski treba biti odnos učitelja s učenicima i kakvu vrstu humora učitelji trebaju koristiti predstavlja velike probleme i za učitelje i za učenike (Kyriacou, 1995, prema Ambruš 2016, str. 10).

Učenje budućih učitelja i učitelja pravilnom korištenju humora u nastavi je moguće, ali Matijević (1994) navodi kako je ipak potrebno imati neke predispozicije kako bi se ostvario puni potencijal. Učitelji s orijentacijom na humor imaju razvijenije sposobnosti prenošenja duhovitih poruka, češće uključuju humor u nastavni proces i imaju širi asortiman duhovitog ponašanja (Frymier i Wanzer, 1998, prema Bognar i Kragulj, 2010, str. 179). Nisu svi ljudi jednaki te nema svatko smisao za humor, ali ni jednaku sposobnost prihvaćanja humora. U vezi s time, poznato je da je duhovitost jedna od crta ličnosti za koju treba imati i prirođenog dara (Matijević, 1994).

Kao jednu od strategija razvijanja smisla za humor, Matijević (1994) navodi kako bi se prije samog upisa u nastavničke studije mogla vršiti selekcija pomoću odgovarajućih testova ličnosti pomoću kojih se može registrirati podobnost ili nepodobnost budućeg učitelja za obavljanje nastavničkog zvanja. Nakon selekcije tim pojedincima može se tijekom studija omogućiti dodatno osposobljavanje i obogaćivanje smisla za humor. Također navodi kako je takva dodatna osposobljavanja potrebno integrirati i u stručno usavršavanje učitelja, obogatiti

pedagošku, psihološku i metodičku literaturu analizom uloge humora u životu i nastavi (Matijević, 1994, str. 42,43).

Mnogim učiteljima humor je oslonac koji oni koriste kako bi preživjeli mnoge izazove i zahtjeve koje se stavlja na njih. Kako se u zadnje vrijeme stavlja više pritiska na školstvo i školske sustave, humor je postao dosta zanemaren, a u nekim slučajevima čak i nestaje (Morrison, 2008). "Humorphobia" (strah od humora) pojam je koji Morrison (2008) koristi kako bi objasnio faktore koji često opterećuju učitelje. Ti faktori uključuju:

- Strah od neimanja dovoljno vremena za humor zbog zadržavanja razine očekivane odgovornosti
- Strah od toga da ih ostali percipiraju kao smiješne, neproduktivne, budalaste i neprofesionalne osobe
- Strah od gubljenja kontrole nad razredom ili pomanjkanja discipline
- Strah od nemogućnosti izricanja primjerene šale zbog nedostatka iskustva u korištenju humora
- Strah od kažnjavanja ili odmazde od okoline koja nije navikla na humor
- Strah od ismijavanja od okoline

Većina učitelja je jako strastvena u tome da učionicu i razred učine sretnim mjestom za učenike, tako da su ti strahovi opravdani (Morrison, 2008, str. 72-74).

Potreba da se uspostavi strategija za borbu protiv straha od humora postaje sve veća. Morrison (2008) predlaže kako su potrebni vješti vođe koji će graditi pozitivno uvjerenje da humor pomaže kod predavanja i učenja, koji će postaviti temelje i analizirati prije navedene strahove kako bi stvorili prilike za poboljšanje i izmjenu trenutačnog sustava. Kao i Matijević (1994), Morrison (2008) predlaže neke ideje kako poboljšati korištenje humora u školama. Pa tako navodi kako bi bilo dobro da se u školama održavaju sastanci školskog osoblja na kojima bi se raspravljalo o raznim idejama kako poboljšati školsku klimu kroz cijelu godinu ili osnivanje učiteljskih grupa koje raspravljaju o kulturalnim problemima i kako ih prezentirati u školi pomoću humora.

Okolina koja je pozitivna prema korištenju humora u nastavi isto je toliko važna kao i razvijanje smisla za humor. Ako se humor u školama ne promovira, ako

se ne provjerava i poboljšava njegova učinkovitost, onda nema smisla učitelje i buduće učitelje pripremati za korištenje humora u takvim okolinama. Rješavanje problema i strahova koje smo prije naveli važno je kako bi humor postao normalni dio nastave.

4.2. Kategorije humora

Ranije smo naveli kako je humor sposobnost percipiranja nečega što je smiješno ili zabavno, ili sposobnost izražavanja istoga kroz govor, pisanje ili neke druge kompozicije; šaljivo zamišljanje ili ponašanje prema nekom subjektu. Najčešće reakcije na humor uključuju smijanje i smijeh. Doduše, te reakcije mogu biti izazvane na razne načine, raznim sredstvima u razne svrhe. Martin navodi kako nam razni mediji stalno pružaju konstantnu dozu humora preko raznih komedija, smiješnih videa, stand-up komedija, političke satire i humorističnih reklama te da humor također pronalazimo u novinama, knjigama i stripovima. Humor se koristi i u raznim govorima, ceremonijama, predavanjima političara, govornika i učitelja, no većina humora i smijeha koji ljudi doživljavaju u svakodnevnom životu je u normalnom kontaktu s drugim ljudima (Martin i Kuiper, 1999, prema Martin, 2007, str. 11).

Mnogi ljudi uživaju u stanju veselosti te iz tog razloga visoko postavljaju pojedince koji ih uspijevaju nasmijati. Za takve se ljude često govori da imaju dobar smisao za humor te su jako cijenjeni kao prijatelji i partneri. Neki ljudi imaju toliko dobro razvijen smisao za humor da postaju profesionalni humoristi, komičari. Njihova važnost može se prepoznati po tome što postoji velika potražnja za raznim oblicima komedije. Komičari poput Charliea Chaplina, Robina Williamsa, Jima Carreya i mnogi drugi ukazuju na to kolika je važnost stavljena na emocionalno zadovoljstvo koje je povezano s humorom (Martin, 2007, str. 11).

Martin dijeli svakodnevne socijalne interakcije s humorom na tri široke kategorije: šale, spontani humor unutar razgovora i slučajni ili nenamjerni humor.

4.2.1. Šale

Šale i vicevi su najlakše upotrebljiva kategorija socijalnog humora jer se točno zna kada šala ili vic započinje i kada završava. Početak šale ili vica se najčešće

prepoznaje po tome što se slušatelju ispriča sve osim zadnje rečenice te ga se natjera da pretpostavi određeni logični završetak ili ishod nekog događaja. Poenta šale ili vica se tu izokreće i daje neočekivani i smiješni završetak ili ishod. Kod tog izokretanja dolazi do pojave humora i smijeha. U svakodnevnoj komunikaciji vicevi i šale najčešće nisu spontani, nego se najavljuju preko određenih znakova (na primjer: "Jesi čuo onaj vic o...") tako da se slušateljima daje do znanja da je očekivano od njih da se nasmiju (Cashion, Cody i Erickson, 1986, prema Martin, 2007, str. 12). Šale i vicevi nisu vezani uz neku temu ili situaciju u kojoj se mogu nalaziti oni koji pričaju ili slušaju šalu ili vic tako da ih je moguće koristiti u bilo koje vrijeme.

4.2.2. Spontani humor unutar razgovora

Spontani humor unutar razgovora odnosi se na smiješne komentare koje su ljudi davali u nekoj situaciji ili na neke zabavne anegdote u kojima ljudi prepričavaju nešto smiješno što im se dogodilo (Martin i Kuiper, 1999, prema Martin 2007, str. 12). Većina ljudi više uživa takav tip humora za razliku od šala i viceva zbog toga što se više nalaze u situacijama gdje se razgovaraju s prijateljima koji prepričavaju zanimljive anegdote. Prema istraživanju koje su proveli Martin i Kuiper 1999. godine, u kojem je nekoliko odraslih osoba moralo voditi dnevnik u koji su tri dana zapisivali trenutke u kojima su se nasmijali, 72 % od cjelokupnog dnevnog smijanja odnosilo se na spontani humor unutar razgovora.

Psiholozi Debra Long i Arthur Graesser (1988, prema Martin 2007, str. 12) klasificirali su spontani humor unutar razgovora u 11 kategorija:

1. Ironija
2. Satira
3. Sarkazam
4. Pretjerivanje i trivijalizacija
5. Omalovažavanje samoga sebe
6. Zadirkivanje
7. Odgovaranje na retorička pitanja
8. Dovitljivi odgovori na ozbiljne tvrdnje
9. Korištenje dvosmislenih riječi u razgovorima
10. Preoblikovanje poznatih izreka u nove, smiješne izreke

11. Dosjetke

Autori navode kako se te kategorije međusobno ne isključuju i da sigurno postoji daljnja kategorizacija, ali da su ovo najčešći oblici korištenja humora u razgovorima. To znači da se sve te kategorije mogu upotrijebiti unutar spontanoga razgovora kako bi se stvorila vesela atmosfera i kako bi se nasmijalo sugovornika. Kod takvog humora često se koriste i facijalne ekspresije, pretjerane mimike i geste kako bi se dodatno pojačao efekt humora (Martin, 2007, str. 14).

4.2.3. Slučajni ili nenamjerni humor

U spontanom humoru unutar razgovora sam humor je namjeren i njegova je svrha nasmijati. Kod slučajnog humora smijanje izazivaju izjave i radnje čije svrhe nisu nasmijati (Wyer i Collins, 1992, prema Martin, 2007, str. 14). Alleen Nilsen i Don Nilsen (2000, prema Martin, 2007, str. 14) dijele takav humor na fizički i jezični. Slučajni fizički humor odnosi se na male nezgode poput klizanja o bananu ili prolijevanja kave po košulji. Takvi događaji su smiješni kada se dogode iznenada i kada osobe kojima se takva nezgoda dogodi nisu ozlijeđene. Slučajni jezični humor događa se kada se krivo izgovore riječi, kada postoje greške u logici nekih rečenica, lapsus linguae, korištenje riječi koje slično zvuče, ali imaju potpuno različita značenja i slično.

4.3. Korištenje humora u nastavi

Wanzer (2006) piše kako bi učitelji trebali poznavati vrste humora koji neće pomoći kod učenja, to jest, humor koji će učenike odmaći od onoga što je važno. U istraživanju koje su proveli Wanzer i Frymier (1999, prema Wanzer 2006, str. 121) prikladan humor u za nastavu uključivao je humor koji je povezan s onim što se predaje, nepovezani humor, oponašanje neke osobe, neverbalna ponašanja, omalovažavajući humor, smiješni rekviziti, sarkazam i nenamjerni humor. Sarkazam i nenamjerni humor također su bili kategorizirani kao neprikladna vrsta humora za korištenje u nastavi. Wanzer (2006) navodi kako korištenje sarkazma i nenamjernog humora ovisi o tome kako učenici percipiraju učitelja. Na primjer, ako se učitelja vidi kao iznimno humorističnog, kao osobu koja se snalazi u korištenju humora onda mu učenici lakše opraštaju korištenje sarkazma ili nenamjernog humora, dok kod učitelja

koji nespretno koriste humor i nisu baš naklonjeni korištenju humora u nastavi učenici osuđuju korištenje sarkazma i nenamjernog humora. Uz sarkazam i nenamjerni humor koji se nalazi u prijelaznom području, učenici su u neprikladni humor svrstali ismijavanje učenika, humor koji se bazira na stereotipovima, neuspjeli humor, seksualni humor, korištenje psovki kao bi bili smiješni, izbijanje šala na račun ozbiljnih tema i osobni humor.

Za efektivno korištenje humora u nastavi, Wanzer (2006) predlaže da se učitelji ne služe humorom koji bi mogao obilježiti učenike ili učenika, to jest da se ne šale na račun učenika. Upotreba takvog humora ima trajne posljedice na učenike jer razvijaju odbojnost prema učitelju i prema nastavi.

Wanzer (2006) također predlaže povezivanje humora s nastavnim sadržajem što je više moguće. Humoristični primjeri, šale i priče mogu pomoći učenicima da se lakše prisjete nastavnog sadržaja. Ako se učenici prisjete neke šale ili priče uz nju se mogu prisjetiti i koncepta i teorije koju im je učitelj pokušao ilustrirati tom istom šalom ili vicem. Jurić (1974) na to dodaje kako učenici koji pažljivo slušaju povezuju nove informacije sa starima, poznatima i razumljivima tako dugo dok se ne pojavi neka nova informacija koju ne može uklopiti u svoj sustav. Takvu stepenicu spoticanja kod učenika može izazvati humor koji nije povezan s nastavnim sadržajem. U nekim slučajevima može odvlačiti pažnju učenika od onoga što je važno i poremetiti učenikov tok misli. S druge strane, takav humor može se koristiti za probijanje leda i u situacijama kada se učenike želi opustiti. Humor koji učitelji koriste na svoj račun također može biti opasan, ponajviše za njihov autoritet unutar razreda. Izbijanje šala na svoj račun može biti poželjno u nekom društvu, kao što smo spomenuli ranije, ali korištenje takvoga humora unutar razreda može smanjiti učeničko mišljenje o sposobnostima učitelja.

Humor mogu izazvati i kostimi, kratki filmovi, crtani filmovi, stripovi koji se mogu podijeliti učenicima i mnoge druge stvari. Važno je samo da je takav materijal primijenjen dobi učenika. Također je važno pronaći granicu. Prezasićenost nastavnog sata humorom može učenicima postati naporna te njegovo korištenje gubi efekt (Wanzer 2006, str. 123).

5. PRIKAZ REZULTATA DOSADAŠNJIH ISTRAŽIVANJA

Matijević (1994) je provodio istraživanje u kojem je ispitivao smisao za humor kod učitelja osnovnih i stručnih škola (N = 289). Istraživao je u kojoj mjeri učitelji razredne nastave, učitelji predmetne nastave i učitelji stručnih predmeta pokazuju smisao za humor, zatim postoji li razlika u pokazivanju humora između tih triju grupa učitelja te ima li razlike u smislu za humor s obzirom na spol ispitanika. Rezultati tog istraživanja pokazali su da nema razlike u smislu za humor s obzirom na spol ispitanika i da veći smisao za humor pokazuju učitelji stručnih predmeta u odnosu na učitelje razredne nastave i učitelje predmetne nastave.

Ambruš (2016) je provodila istraživanje u kojem se željelo saznati u kojoj se mjeri humor primjenjuje u nastavi primarnog obrazovanja te ima li razlike u upotrebi humora s obzirom na razred. Istraživanje je obuhvaćalo četiri razreda razredne nastave, od 1. do 4. razreda. Uzorak su činile 4 učiteljice i 78 učenika. Rezultati su pokazali da se humor primjenjuje vrlo rijetko, najviše prilikom frontalne nastave tijekom razgovora s učenicima. Rezultati su također pokazali kako se humor najviše primjenjuje tijekom strategije učenja usmjerenog na djelovanje, u središnjem dijelu sata te da je najmanja prisutnost humora vidljiva prilikom vrednovanja. S obzirom na korištenje humora po razredima, najmanje humora korišteno je u četvrtom razredu, dok su u ustalim razredima učiteljice upotrebljavale humor u jednakom omjeru, ali i na gotovo isti način.

Novak (2016) je provela istraživanje kojim se željelo ispitati postoji li povezanost optimizma/pesimizma i samopoštovanja s uporabom humora u nastavi kod učitelja osnovnih škola, te da se provjeri postoje li razlike u uporabi humora u nastavi ovisno o mjestu stanovanja. U istraživanju je sudjelovalo 63 učitelja razredne i predmetne nastave iz pet osnovnih škola. Rezultati su pokazali kako pesimističniji ispitanici u manjoj mjeri koriste humor u nastavi od optimističnijih ispitanika. Također se pokazalo da optimističnije osobe imaju više samopoštovanja. Isto tako ispitanici s više od 11 godina radnoga staža u pravilu koriste više humora u nastavi od onih koji imaju manji radni staž.

Zavec (2014) je proveo istraživanje o humoru u osnovnim školama u Sloveniji. Uzorak su činila 124 učitelja. Istraživanjem se željelo saznati je li humor osobina ličnosti koju bi trebao posjedovati svaki učitelj te u kolikoj mjeri učitelji

unose humor u poučavanje i rade li to s namjerom ili samo u određenim okolnostima i situacijama. Rezultati su pokazali kako učitelji smatraju da je smisao za humor kod učitelja vrlo važan, te da više od polovice ispitanika redovito unosi humor u sadržaje učenja. Ispitanici su se također izjasnili da humor u poučavanje ne unose s namjerom, nego da je to njihova spontana reakcija na određene situacije i okolnosti.

Lazarich (2013) je proveo istraživanje u 14 riječkih škola, od toga 7 osnovnih i 7 srednjih škola, a svrha tog istraživanja bila je ispitati kako učenici doživljavaju i vrednuju duhovite nastavnike. Anonimnom ispitivanju pristupilo je 354 ispitanika, a čak 350 njih je odgovorilo kako vole duhovite nastavnike. U svojim obrazloženjima uglavnom su hvalili učitelje i profesore koji su humorom nastavu činili zanimljivijom, a nastavni sadržaj razumljivijim i bližim učenicima. Učitelje su također okarakterizirali kao pristupačnije i tople osobe.

Hackathorn i sur. (2011) su ispitivali može li se upotrebom humora povećati razina znanja u prve tri razine Bloomove taksonomije (znanje, razumijevanje i primjena). Uzorak je činio 51 učenik. Rezultati su pokazali da su se sve tri razine Bloomove taksonomije povećale kod učenika kod kojih je korišten humor za vrijeme predavanja za razliku od onih kod kojih nije bilo humora. Također, autori navode kako su došli do rezultata da je razina razumijevanja bila znatno veća od razine znanja i primjene kod učenika kod kojih je korišten humor.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

6.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stavove i mišljenja učitelja i studenata učiteljskog fakulteta o humoru u nastavi, saznati koje su razlike između stavova i mišljenja učitelja i studenata te saznati koje su razlike između stavova i mišljenja učitelja koji rade u gradu i učitelja koji rade na selu te učitelja koji rade u matičnim školama i učitelja koji rade u područnim školama.

6.2. Problemi istraživanja

Problem 1:

Ispitati postoji li razlika u stavovima i mišljenjima učitelja i studenata učiteljskog fakulteta o humoru u nastavi.

Hipoteza:

Očekujemo da neće postojati razlika u stavovima i mišljenjima učitelja i studenata učiteljskog fakulteta o humoru u nastavi.

Problem 2:

Ispitati postoji li razlika u stavovima i mišljenjima učitelja koji rade u školi u gradu i učitelja koji rade u školi na selu.

Hipoteza:

Očekujemo da neće postojati razlika u stavovima i mišljenjima učitelja koji rade u školi u gradu i učitelja koji rade u školi na selu.

Problem 3:

Ispitati postoji li razlika u stavovima i mišljenjima učitelja koji rade u matičnoj školi i učitelja koji rade u područnoj školi.

Hipoteza:

Očekujemo da neće postojati razlika u stavovima i mišljenjima učitelja koji rade u matičnoj školi i učitelja koji rade u područnoj školi.

6.3. Sudionici istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 77 učitelja razredne nastave i 126 studenata učiteljskog fakulteta. Od učitelja razredne nastave bilo je 4 učitelja, a 73 učiteljice, dok je od studenata učiteljskog fakulteta 6 bilo studenata, a 120 studentica. Istraživanje je bilo provedeno u sedam osnovnih škola koje se nalaze na području Varaždinske i Međimurske županije od čega se tri škole nalaze u gradu, a četiri na selu. Uz to 64 ispitanika radi u matičnoj, a 13 radi u područnoj školi.

Tablica 1. Broj i postotak ispitanika s obzirom na spol

		Broj	Postotak
Spol	Ženski	193	95,1%
	Muški	10	4,9%
	Ukupno	203	100,0%

Kod spola ispitanika može se uočiti kako je 95,1% ispitanika ženskog spola, dok je 4,9% ispitanika muškog spola.

Tablica 2. Godine radnoga staža

N	Valjanih	77
	Nedostaje	126
\bar{x} - prosječna vrijednost		21,40
SD - prosječno odstupanje		12,015
Min - minimalna vrijednost		1
Max - maksimalna vrijednost		44

Pogledaju li se podatci za godine radnog staža kod ispitanika (tablica 2) može se uočiti kako prosječna vrijednost iznosi 21,40 (21 godina radnoga staža), uz prosječno odstupanje od 12,015 godina. Minimalna vrijednost godina je 1, dok je maksimalna vrijednost 44 godine radnog staža.

Tablica 3. Broj i postotak ispitanika s obzirom na radno mjesto

		Broj	Postotak
Radno mjesto	Matična škola	64	83,1%
	Područna škola	13	16,9%
	Ukupno	77	100,0%

Iz tablice 3 vidljivo je da većina učitelja radi u matičnoj školi (83,1%) dok ostatak radi u područnim školama (16,9%).

Tablica 4. Broj i postotak ispitanika s obzirom na lokaciju škole

		Broj	Postotak
Lokacija škole	Na selu	46	59,7%
	U gradu	31	40,3%
	Ukupno	77	100,0%

S obzirom na lokaciju škole možemo uočiti kako 59,7% ispitanika radi u školi na selu, dok 40,3% ispitanika radi u školi u gradu.

Tablica 5. Frekvencije i postoci s obzirom na spol (studenti)

		Broj	Postotak
Spol	Ženski	120	95,2%
	Muški	6	4,8%
	Ukupno	126	100,0%

Iz tablice 5 vidljivo je da je u ispitivanju sudjelovalo 95,2 % studentica i 4,8 % studenata, odnosno dvadeset puta manje studenata nego studentica u svih pet godina studija, to jest, omjer studenata prema studenticama na fakultetu je 1:20. Usporedbom podataka iz tablice 1 možemo vidjeti kako je omjer između studentica i studenata sličan omjeru učiteljica i učitelja, to jest, da ima više žena nego muškaraca.

Tablica 6. Broj i postotak ispitanika s obzirom na godinu studija

		Broj	Postotak	Kumulativni postotak
Godina studija	1.	28	22,2%	22,2%
	2.	2	1,6%	23,8%
	3.	22	17,5%	41,3%
	4.	28	22,2%	63,5%
	5.	46	36,5%	100,0%
	Ukupno	126	100,0%	

Kad je u pitanju godina studija možemo uočiti kako je 22,2% ispitanika prva godina studija, 1,6% je druga godina studija, 17,5% je treća godina studija, 22,2% je

četvrta godina studija, dok je 36,5% ispitanika peta godina studija. Također možemo vidjeti da najviše ispitanih studenata pripada petoj godini studija (36,5 %) dok najmanje ispitanih studenata pripada drugoj godini studija (1,6 %).

6.4. Postupak istraživanja

Anketni upitnik sastavljen je samostalno te je povezan s predmetom istraživanja. Standardizirani upitnik nije upotrebljavan jer ne postoji standardizirani upitnik na takvu temu.

Upitnik se sastoji od dva dijela. U prvom dijelu upitnika ispitanicima se postavljaju pitanja kojeg su spola, a nakon toga studenti popunjavaju koja su godina studiranja dok učitelji popunjavaju godine radnoga staža, rade li u matičnoj ili područnoj školi i na kraju odgovaraju rade li u školi koja se nalazi na selu ili u školi koja se nalazi u gradu.

Drugi dio upitnika sastoji se od petnaest pitanja koja su vezana uz korištenje humora u nastavi. Ispitanici su na ta pitanja mogli odgovoriti u rasponu od najniže ocjene "U potpunosti se ne slažem" do najviše ocjene "Slažem se u potpunosti". Skale su Likertova tipa s pet stupnjeva. Učiteljima su upitnici bili podijeljeni po školama, dok su studenti upitnike popunjavali uz pomoć internet aplikacije Google Forms.

6.4.1. Prikupljanje podataka

Istraživanje je provedeno u sedam matičnih osnovnih škola sa svojim područnim školama s područja Međimurske i Varaždinske županije. U istraživanje su uključene tri gradske škole (I. Osnovna škola Čakovec, II. Osnovna škola Čakovec i III. Osnovna škola Čakovec) i četiri škole koje se nalaze na selu (Osnovna škola Vidovec, Osnovna škola Cestica, Osnovna škola Donja Voća i Osnovna škola Vinica). Istraživanje je provedeno u razdoblju od 2. lipnja do 31. srpnja 2017. godine. Tijekom tog razdoblja, ravnatelji odabranih škola podijelili su upitnike učiteljima i učiteljicama te su ih podsjetili na ispunjavanje istih tijekom par tjedana. Studenti su upitnike popunjavali uz pomoć internet aplikacije Google Forms.

Ispitivanje je provedeno uz anonimno i dobrovoljno sudjelovanje učitelja i studenata te je za ispunjavanje upitnika bilo potrebno oko 3 minute.

6.4.2. Analiza podataka

Prikupljeni podaci obrađeni su u programu za statistiku, IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Obrada i interpretacija rezultata obuhvaća rezultate kvantitativne analize, sinteze, zaključivanje o mogućnosti promijene hipoteza, uspoređivanje rezultata s postojećom teorijom, razmišljanje o teorijskom značaju i praktičnoj koristi rezultata, otvaranje novih problema te moguće modifikacije postojećih ili formuliranje novih teorija.

Dobiveni podaci iz upitnika bili su pregledani, sumirani i statistički obrađeni. Podaci su prikazani u tablicama uz pomoć grafova. Izračunate su apsolutne i postotne frekvencije.

Istraživačkim pitanjima također smo istražili:

- Kolika je poželjnost humora u nastavi od strane učitelja i studenata
- Smatraju li učitelji i studenti da je humor u nastavi važan za učenike
- Smatraju li učitelji i studenti da je humor u nastavi važan za učitelje
- Koliko je poželjno koristiti humor za vrijeme školskog odmora i izvan nastave
- Koliko je poželjno koristiti humor za vrijeme nastavnog sata
- Koliko učitelji i studenti smatraju potrebnim da humor služi u svrhu poboljšanja nastave
- Smatraju li učitelji i studenti da humor može pomoći kod razvoja komunikacije između učenika i učitelja
- Smatraju li učitelji i studenti da korištenje humora za vrijeme nastave može dekoncentrirati učenika i izazvati negativni efekt kod učenja
- Smatraju li učitelji i studenti da korištenje humora za vrijeme nastave može privući pažnju učenika i izazvati pozitivan efekt kod učenja
- Smatraju li učitelji i studenti da humor razvija osjećaj slobode kod učenika
- Smatraju li učitelji i studenti da humor također može uvrijediti učenika i smanjiti njegovo samopouzdanje ako se ne koristi promišljeno

- Smatraju li učitelji i studenti da je važno za njih da imaju razvijeni smisao za humor
- Smatraju li učitelji i studenti da učenici više nauče ako je sadržaj nastavnog sata šaljiv
- Smatraju li učitelji i studenti da je važno osposobiti studente učiteljskog fakulteta za korištenje humora u nastavi
- Smatraju li učitelji i studenti da je kod stručnog usavršavanja učitelja potrebno pridati dodatnu pažnju humoru u nastavi

Statističke metode koje su korištene u sklopu istraživanja obuhvaćaju T-test i Mann-Whitney U test. Putem T-testa ustanoviti će se značajnosti između aritmetičkih sredina dvije promatrane skupine ispitanika. Na temelju tih podataka moći će se ustvrditi razlikuju li se vrijednosti promatranih parametara statistički značajno.

Za potrebe testa postaviti ćemo dvije hipoteze:

H0: Stavovi između promatranih skupina ispitanika ne razlikuju se značajno

H1: Stavovi između promatranih skupina ispitanika značajno se razlikuju

Kako bismo ustanovili utječu li promatrani parametri analize na vrijednost promatranih kategorija provest će se Mann-Whitney U test. Mann-Whitney U test spada u skupinu neparametrijskih testova za dvije varijable (neparametrijski t-test).

Budući da je u određenim skupinama prisutan relativno malen broj ispitanika, odnosno broj ispitanika manji je od trideset, te su pojedine promatrane skupine značajno različitih veličina, koristili smo neparametrijska testiranja.

Za potrebe testa postaviti ćemo dvije hipoteze:

H0: Rangovi između promatranih skupina obzirom na promatrane parametre ne razlikuju se značajno

H1: Rangovi između promatranih skupina obzirom na promatrane parametre se razlikuju značajno

7. REZULTATI

Ovdje će se prikazati deskriptivni pokazatelji za navedene tematske cjeline u istraživanju. Za svako će pitanje biti prikazane frekvencije odgovora ispitanika i postotci, te aritmetička sredina i standardna devijacija. Komentirati će se tvrdnje kod kojih je zabilježena najmanja i najveća vrijednost aritmetičke sredine odgovora ispitanika, za svaku promatranu skalu u istraživanju. Tvrdnje su podijeljene u tri tematske cjeline: utjecaj humora na nastavu, utjecaj humora na odnose u razredu i osposobljavanje za korištenje humora u nastavi.

Tablica 7. Utjecaj humora na nastavu

		Broj	Postotak	\bar{x}	SD
Humor u nastavi je poželjan	u potpunosti se ne slažem	1	0,5%		
	ne slažem se	1	0,5%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	3	1,5%		
	slažem se	47	23,2%		
	slažem se u potpunosti	151	74,4%		
	Ukupno	203	100,0%	4,70	,57
Humor u nastavi je važan za učenike	u potpunosti se ne slažem	1	0,5%		
	ne slažem se	1	0,5%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	4	2,0%		
	slažem se	50	24,6%		
	slažem se u potpunosti	147	72,4%		
	Ukupno	203	100,0%	4,68	,59
Humor u nastavi je važan za učitelje	u potpunosti se ne slažem	2	1,0%		
	ne slažem se	2	1,0%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	7	3,4%		
	slažem se	54	26,6%		
	slažem se u potpunosti	138	68,0%		
	Ukupno	203	100,0%	4,60	,70
Humor se u nastavi treba koristiti za vrijeme odmora i	u potpunosti se ne slažem	8	3,9%		
	ne slažem se	22	10,8%		

izvan nastave	niti se slažem, niti se ne slažem	26	12,8%		
	slažem se	52	25,6%		
	slažem se u potpunosti	95	46,8%		
	Ukupno	203	100,0%	4,00	1,18
Humor se u nastavi treba koristiti za vrijeme nastavnog sata	u potpunosti se ne slažem	2	1,0%		
	ne slažem se	2	1,0%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	34	16,7%		
	slažem se	73	36,0%		
	slažem se u potpunosti	92	45,3%		
	Ukupno	203	100,0%	4,24	,83
Humor se u nastavi treba koristiti u svrhu poboljšanja nastave	u potpunosti se ne slažem	0	0,0%		
	ne slažem se	1	0,5%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	9	4,4%		
	slažem se	61	30,0%		
	slažem se u potpunosti	132	65,0%		
	Ukupno	203	100,0%	4,60	,60
Učenici više nauče ako je sadržaj nastavnog sata šaljiv	u potpunosti se ne slažem	1	0,5%		
	ne slažem se	7	3,4%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	35	17,2%		
	slažem se	80	39,4%		
	slažem se u potpunosti	80	39,4%		
	Ukupno	203	100,0%	4,14	,86

Najvišu vrijednost aritmetičkih sredina pokazatelja možemo vidjeti kod tvrdnje *humor u nastavi je poželjan* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,70 dok standardna devijacija iznosi 0,57, zatim *humor u nastavi je važan za učenike* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,68 dok standardna devijacija iznosi 0,59.

Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina pokazatelja bilježimo za tvrdnju: *humor se u nastavi treba koristiti za vrijeme odmora i izvan nastave* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,00 dok standardna devijacija iznosi 1,18, zatim *učenici više nauče ako je sadržaj nastavnog sata šaljiv* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,14 dok standardna devijacija iznosi 0,86.

Prema ovim podacima možemo zaključiti kako se učitelji i studenti najviše slažu oko pitanja poželjnosti humora u nastavi te njegove važnosti za učenike. Najmanje se slažu oko pitanja korištenja humora za vrijeme odmora i izvan nastave te da učenici više nauče ako je sadržaj nastavnog sata šaljiv.

Tablica 8. Utjecaj humora na odnose u razredu

		Broj	Postotak	\bar{x}	SD
Humor može poboljšati i pomoći kod razvoja komunikacije između učenika i učitelja	u potpunosti se ne slažem	1	0,5%		
	ne slažem se	1	0,5%		
	nitri se slažem, nitri se ne slažem	2	1,0%		
	slažem se	60	29,6%		
	slažem se u potpunosti	139	68,5%		
	Ukupno	203	100,0%	4,65	,58
Korištenje humora za vrijeme nastave može dekoncentrirati učenike	u potpunosti se ne slažem	30	14,8%		
	ne slažem se	68	33,5%		
	nitri se slažem, nitri se ne slažem	83	40,9%		
	slažem se	16	7,9%		
	slažem se u potpunosti	6	3,0%		
	Ukupno	203	100,0%	2,51	,94
Korištenje humora za vrijeme nastave može privući pažnju učenika	u potpunosti se ne slažem	1	0,5%		
	ne slažem se	2	1,0%		
	nitri se slažem, nitri se ne slažem	17	8,4%		
	slažem se	79	38,9%		
	slažem se u potpunosti	104	51,2%		
	Ukupno	203	100,0%	4,39	,73
Humor razvija osjećaj slobode i prihvaćenosti kod učenika	u potpunosti se ne slažem	0	0,0%		
	ne slažem se	0	0,0%		
	nitri se slažem, nitri se ne slažem	14	6,9%		
	slažem se	73	36,0%		
	slažem se u potpunosti	116	57,1%		
	Ukupno	203	100,0%	4,50	,62

Humor može uvrijediti učenika i smanjiti njegovo samopouzdanje	u potpunosti se ne slažem	25	12,3%		
	ne slažem se	69	34,0%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	78	38,4%		
	slažem se	22	10,8%		
	slažem se u potpunosti	9	4,4%		
	Ukupno	203	100,0%	2,61	,99

Najvišu vrijednost aritmetičkih sredina pokazatelja bilježimo za tvrdnju: *humor može poboljšati i pomoći kod razvoja komunikacije između učenika i učitelja* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 4,65 dok standardna devijacija iznosi 0,58.

Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina pokazatelja bilježimo za tvrdnju: *korištenje humora za vrijeme nastave može dekoncentrirati učenike* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 2,51 dok standardna devijacija iznosi 0,94.

Prema ovim podacima možemo zaključiti kako se učitelji i studenti slažu oko tvrdnje da je korištenje humora dobro za poboljšanje komunikacije između učitelja i učenika. S tvrdnjom da korištenje humora za vrijeme nastave može dekoncentrirati učenike slaže se najmanje učitelja i studenata u cijelom istraživanju.

Tablica 9. Osposobljavanje za korištenje humora u nastavi

		Broj	Postotak	\bar{x}	SD
Važno je da učitelji imaju razvijeni smisao za humor	u potpunosti se ne slažem	2	1,0%		
	ne slažem se	3	1,5%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	26	12,8%		
	slažem se	75	36,9%		
	slažem se u potpunosti	97	47,8%		
	Ukupno	203	100,0%	4,29	,82
Buduće učitelje treba osposobiti za korištenje humora u nastavi	u potpunosti se ne slažem	4	2,0%		
	ne slažem se	9	4,4%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	35	17,2%		
	slažem se	80	39,4%		

	slažem se u potpunosti	75	36,9%		
	Ukupno	203	100,0%	4,05	,95
Kod stručnog usavršavanja učitelja treba pridati pažnju humoru u nastavi	u potpunosti se ne slažem	3	1,5%		
	ne slažem se	14	6,9%		
	niti se slažem, niti se ne slažem	38	18,7%		
	slažem se	83	40,9%		
	slažem se u potpunosti	65	32,0%		
	Ukupno	203	100,0%	3,95	,96

Pogledaju li se odgovori ispitanika na pitanje *važno je da učitelji imaju razvijeni smisao za humor* može se uočiti kako aritmetička sredina iznosi 4,29, dok standardna devijacija iznosi 0,82, kod pitanja *buduće učitelje treba osposobiti za korištenje humora u nastavi* može se uočiti kako aritmetička sredina iznosi 4,05, dok standardna devijacija iznosi 0,95, dok kod pitanja *kod stručnog usavršavanja učitelja treba pridati pažnju humoru u nastavi* može se uočiti kako aritmetička sredina iznosi 3,95, dok standardna devijacija iznosi 0,96.

Na sljedećim će se stranicama prikazati razlika između promatranih skupina za navedene tematske cjeline, testiranje će biti provedeno putem t- testa i putem Mann-Whitney U testa. Provedena je analiza između *učitelja i studenata, ispitanika koji žive na selu i gradu* pomoću T-testa te analiza s obzirom na *radno mjesto* putem Mann-Whitney U testa.

Tablica 10. Grupna statistika (učitelji/studenti)

	Učitelji/studenti	N	\bar{x}	SD	Standardna greška sredine
Utjecaj humora na nastavu	učitelj	77	4,3247	,57267	,06526
	student	126	4,4819	,48948	,04361
Utjecaj humora na odnose u razredu	učitelj	77	3,6468	,45410	,05175
	student	126	3,7857	,36589	,03260
Osposobljavanje za korištenje humora u nastavi	učitelj	77	4,1342	,73401	,08365
	student	126	4,0741	,82934	,07388

Tablica 11. T-test (učitelji/studenti)

		Levenov test jednakosti varijanci		t-test		
		F	Sign	t	Stupnjevi i slobode	Sign (dvostrana)
Utjecaj humora na nastavu	Jednake varijance pretpostavljene	,242	,623	-2,080	201	,039
	Jednake varijance nisu pretpostavljene			-2,003	141,823	,047
Utjecaj humora na odnose u razredu	Jednake varijance pretpostavljene	1,808	,180	-2,393	201	,018
	Jednake varijance nisu pretpostavljene			-2,272	135,318	,025
Osposobljavanje za korištenje humora u nastavi	Jednake varijance pretpostavljene	2,472	,117	,523	201	,601
	Jednake varijance nisu pretpostavljene			,539	175,789	,591

Pogleda li se vrijednost signifikantnosti za *utjecaj humora na nastavu* može se uočiti kako signifikantnost testa iznosi manje od 5%, odnosno $p=0,039$, što ulazi u područje prihvatanja alternativne hipoteze H1 odnosno odbacivanje hipoteze H0. Može se reći, s razinom pouzdanosti od 95%, kako postoji statistički značajna razlika za *utjecaj humora na nastavu* kod odgovora učitelja i studenata. Pogleda li se aritmetička sredina za odgovore učitelja može se uočiti kako iznosi 4,3247, dok aritmetička sredina odgovora studenata iznosi 4,4819.

Nadalje, pogleda li se vrijednost signifikantnosti za *utjecaj humora na odnose u razredu* može se uočiti kako signifikantnost testa iznosi manje od 5%, odnosno $p<0,05$, što ulazi u područje prihvatanja alternativne hipoteze H1 odnosno odbacivanje hipoteze H0. Može se reći, s razinom pouzdanosti od 95%, kako postoji statistički značajna razlika za *utjecaj humora na odnose u razredu* kod odgovora učitelja i studenata. Pogleda li se aritmetička sredina za odgovore učitelja može se uočiti kako iznosi 3,6468, dok aritmetička sredina odgovora studenata iznosi 3,7857.

Tablica 12. Grupna statistika (mjesto škole)

	Mjesto škole	N	\bar{x}	SD	Standardna greška sredine
Utjecaj humora na nastavu	na selu	46	4,4472	,45536	,06714
	u gradu	31	4,1429	,68014	,12216
Utjecaj humora na odnose u razredu	na selu	46	3,7609	,44943	,06627
	u gradu	31	3,4774	,41208	,07401
Osposobljavanje za korištenje humora u nastavi	na selu	46	4,3696	,51749	,07630
	u gradu	31	3,7849	,86730	,15577

Tablica 13. T-test (mjesto škole)

		Levenov test jednakosti varijanci		t-test		
		F	Sign	t	Stupnjevi slobode	Sign (dvostrana)
Utjecaj humora na nastavu	Jednake varijance pretpostavljene	1,846	,178	2,354	75	,021
	Jednake varijance nisu pretpostavljene			2,183	47,946	,034
Utjecaj humora na odnose u razredu	Jednake varijance pretpostavljene	1,175	,282	2,805	75	,006
	Jednake varijance nisu pretpostavljene			2,853	68,171	,006
Osposobljavanje za korištenje humora u nastavi	Jednake varijance pretpostavljene	4,369	,040	3,703	75	,000
	Jednake varijance nisu pretpostavljene			3,370	44,418	,002

Pogleda li se vrijednost signifikantnosti za *utjecaj humora na nastavu* može se uočiti kako signifikantnost testa iznosi manje od 5%, odnosno $p=0,021$, što ulazi u područje prihvatanja alternativne hipoteze H1 odnosno odbacivanje hipoteze H0. Može se reći, s razinom pouzdanosti od 95%, kako postoji statistički značajna razlika za *utjecaj humora na nastavu* kod ispitanika iz grada i sa sela. Pogleda li se aritmetička sredina odgovora za ispitanike sa sela može se uočiti kako iznosi 4,4472, dok aritmetička sredina odgovora za ispitanike iz grada iznosi 4,1429.

Nadalje, pogleda li se vrijednost signifikantnosti za *utjecaj humora na odnose u razredu* može se uočiti kako signifikantnost testa iznosi manje od 5%, odnosno $p=0,006$, što ulazi u područje prihvatanja alternativne hipoteze H1 odnosno odbacivanje hipoteze H0. Može se reći, s razinom pouzdanosti od 95%, kako postoji statistički značajna razlika za *utjecaj humora na odnose u razredu* kod ispitanika iz grada i sa sela. Pogleda li se aritmetička sredina odgovora za ispitanike sa sela može se uočiti kako iznosi 3,7609, dok aritmetička sredina odgovora za ispitanike iz grada iznosi 3,4774.

Pogleda li se vrijednost signifikantnosti za *osposobljavanje za korištenje humora u nastavi* može se uočiti kako signifikantnost testa iznosi manje od 5%, odnosno $p=0,002$, što ulazi u područje prihvatanja alternativne hipoteze H1 odnosno odbacivanje hipoteze H0. Može se reći, s razinom pouzdanosti od 95%, kako postoji statistički značajna razlika za *osposobljavanje za korištenje humora u nastavi* kod ispitanika iz grada i sa sela. Pogleda li se aritmetička sredina odgovora za ispitanike sa sela može se uočiti kako iznosi 4,3696, dok aritmetička sredina odgovora za ispitanike iz grada iznosi 3,7849.

Tablica 14. Rangovi (radno mjesto)

	Radno mjesto	N	Aritmetička sredina rangova	Suma rangova
Utjecaj humora na nastavu	matična škola	64	36,01	2304,50
	područna škola	13	53,73	698,50
	Ukupno	77		
Utjecaj humora na odnose u razredu	matična škola	64	36,71	2349,50
	područna škola	13	50,27	653,50
	Ukupno	77		
Osposobljavanje za korištenje humora u nastavi	matična škola	64	35,56	2276,00
	područna škola	13	55,92	727,00
	Ukupno	77		

Tablica 14. Testna statistika^a

	Utjecaj humora na nastavu	Utjecaj humora na odnose u razredu	Osposobljavanje za korištenje humora u nastavi
Mann-Whitney U	224,500	269,500	196,000
Wilcoxon W	2304,500	2349,500	2276,000
Z	-2,619	-2,025	-3,038
Asymp. Sig. (2-tailed)	,009	,043	,002

a. Grouping Variable: Radno mjesto

Pogledamo li vrijednost signifikantnosti za *utjecaj humora na nastavu*, *utjecaj humora na odnose u razredu*, *osposobljavanje za korištenje humora u nastavi* možemo uočiti kako signifikantnost testa iznosi manje od 5%, odnosno $p < 0,05$, što ulazi u područje prihvatanja alternativne hipoteze H1 odnosno odbacivanje hipoteze H0. Možemo reći, s razinom pouzdanosti od 95%, kako postoji statistički značajna razlika za *utjecaj humora na nastavu*, *utjecaj humora na odnose u razredu*, *osposobljavanje za korištenje humora u nastavi* između ispitanika iz matične i područne škole. Pri tome je aritmetička sredina rangova (odgovori su u prosjeku veći) za ispitanike koji rade u područnoj školi.

8. RASPRAVA

U empirijskom dijelu ovoga rada postavili smo nekoliko problema i hipoteza koje smo provjerom rezultata ispitivanja potvrdili.

Tako smo utvrdili da kod problema 1 potvrđujemo hipotezu 1, a odbacujemo hipotezu 0. Prema tome postoji statistički značajna razlika kod odgovora učitelja i studenata.

Kod problema 2 potvrđujemo hipotezu 1, a odbacujemo hipotezu 0. Prema tome postoji statistički značajna razlika između odgovora učitelja koji rade u školi u gradu i učitelja koji rade u školi na selu.

Kod problema 3 potvrđujemo hipotezu 1, a odbacujemo hipotezu 0. Prema tome postoji statistički značajna razlika kod odgovora učitelja koji rade u matičnoj školi i učitelja koji rade u područnoj školi.

Kod problema 1 možemo vidjeti kako se mišljenja učitelja i studenata slažu samo kod jedne grupe pitanja. Kod grupe pitanja *osposobljavanje za korištenje humora u nastavi* ne postoji statistički značajna razlika između odgovora učitelja i studenata. To je zanimljivo zato što se kod te grupe pitanja govori o dodatnom obrazovanju učitelja i studenata o korištenju humora u nastavi, a obje grupe se u ovom slučaju slažu kako je to dodatno obrazovanje potrebno objema skupinama.

Kod ostalih grupa pitanja stavovi učitelja i studenata se razilaze.

Kod problema 2 vidimo kako se i unutar same skupine mogu sagledati različiti stavovi. Prema dobivenim rezultatima postoji statistički značajna razlika između stavova učitelja koji rade u školama u gradu i učitelja koji rade u školama na selu. Zanimljivo je kako se dvije promatrane skupine najviše razilaze u stavovima i mišljenjima vezanim uz *osposobljavanje za korištenje humora u nastavi* gdje se aritmetička sredina odgovora učitelja sa sela uvelike razlikuje od aritmetičke sredine odgovora učitelja iz grada. Aritmetička sredina odgovora učitelja sa sela iznosi 4,3696 pa prema tome možemo zaključiti da su oni više zainteresirani da se učitelje i buduće učitelje osposobi za pravilno korištenje humora u nastavi.

Kod problema 3 također vidimo razliku između stavova učitelja iz matičnih škola i učitelja iz područnih škola. Istraživanje pokazuje da su učitelji iz područnih

škola više zainteresirani, to jest, imaju pozitivna mišljenja i stavove prema korištenju humora u nastavi od učitelja iz matičnih škola.

Takve razlike u stavovima učitelja sa sela i učitelja iz grada te učitelja koji rade u matičnim i učitelja koji rade u područnim školama može se mogu se pripisati razlikama u shvaćanju humora (Ambruš, 2016, str. 43). Sama atmosfera u školama i razlika u mjestima gdje se nalaze škole može utjecati na doživljaj humora kod pojedinaca, ali i skupine.

9. ZAKLJUČAK

Iako smo pretpostavili da neće biti velike razlike između stavova učitelja i studenata, istraživanje je pokazalo drugačije. Na te razlike u stavovima utječu mnogi faktori među koje možemo uvrstiti iskustvo učitelja ili neiskustvo studenata kod korištenja humora u nastavi i susretanjem s humorom u nastavi, nedovoljno obrazovanje o humoru u nastavi, nastavnu klimu i školsko ozračje škola u kojima učitelji rade, osobna iskustva i razloge i tako dalje. Općenito možemo vidjeti kako su stavovi prema korištenju humora u nastavi pozitivni i kako se obje grupe ispitanika slažu da je korištenje humora u nastavi važno s time da se studenti općenito više zalažu za njegovo korištenje nego učitelji. Važno je napomenuti kako se učitelji i studenti slažu u stavovima kada je riječ o osposobljavanju učitelja i studenata za korištenje humora u nastavi tako da taj dio istraživanja možemo smatrati vrlo važnim ako ga usporedimo s literaturom koju smo naveli tijekom teorijskog dijela. Mnogi autori (Matijević, Ambruš, Morrison) smatraju da učiteljima i studentima nedostaje profesionalno obrazovanje koje se tiče pravilnog korištenja humora u nastavi. Moguće je da i sami studenti više vide pozitivne utjecaje humora na nastavu jer i sami još pohađaju predavanja u kojima se cijeni korištenje humora (Bryant i sur., 1980, prema Martin, 2007, str. 352).

Istražili smo i razlike u stavovima unutar same skupine učitelja gdje se ispostavilo da također postoje razlike u stavovima i mišljenjima. Kod istraživanja razlike između stavova učitelja koji rade u gradu i učitelja koji rade na selu također su dobiveni neočekivani rezultati. Stavovi te dvije grupe se razlikuju, a najviše se može primijetiti razlika između stavova i mišljenja o važnosti osposobljavanja učitelja i studenata za korištenje humora u nastavi. Učitelji koji rade na selu daju više odgovora u kojima se slažu i u potpunosti slažu sa danim tvrdnjama u usporedbi s učiteljima koji rade u gradu čiji odgovori više teže neutralnom stavu prema istim tvrdnjama, to jest, da se niti slažu niti ne slažu s danim tvrdnjama. Prema tome možemo zaključiti da je učiteljima koji rade na selu važnije da se učitelje i buduće učitelje osposobi i obrazuje o korištenju humora u nastavi.

Na kraju smo istražili i razlike u stavovima učitelja koji rade u matičnim školama i učitelja koji rade u područnim školama. Stavovi tih dviju skupina također se razlikuju, s time da se učitelji koji rade u područnim školama više zalažu za

korištenje humora u nastavi, imaju pozitivne stavove prema humoru i misle da je potrebno dodatno osposobljavanje i obrazovanje o korištenju humora u nastavi.

Ovo istraživanje pokazuje koliko je važno definirati humor u nastavi te ga pokušati predstaviti u svim aspektima, kao pozitivno sredstvo kojim se može poboljšati nastava i socijalna klima u razredu i školi, ali i kao negativno sredstvo ako se koristi u svrhu samog humora ili u neke osobne svrhe učitelja. Potrebno je daljnje istraživanje utjecaja humora na odnose između učitelja i učenika unutar škole i unutar razreda, ali i shvaćanje samog humora od strane učitelja i budućih učitelja. Važno je stvoriti jedinstvenu sliku onoga što humor u nastavi zapravo je.

10. LITERATURA

1. Ambruš, N. (2016). Obilježja humora u nastavi primarnog obrazovanja, Preuzeto s mrežne stranice: <https://repositorij.ufzg.unizg.hr/en/islandora/object/ufzg%3A108> (18. lipnja 2017)
2. Bell, N. D. i Pomerantz, A. (2016). HUMOR IN THE CLASSROOM: A Guide for Language Teachers and Educational Researchers, Routledge, New York
3. Bognar, L. i Kragulj, S. (2010). Kvaliteta nastave na fakultetu, *Život i škola*, 24, 56, 169 - 182
4. Bognar, L. i Matijević, M. (2005). Didaktika, Školska knjiga, Zagreb
5. Brainy Quote na adresi: https://www.brainyquote.com/quotes/topics/topic_humor.html (31. kolovoza 2017).
6. Critchley S. (2007). O humoru, Algoritam, Zagreb
7. Čudina-Obradović, M. (1997). Dosadno mi je - što da radim, Zagreb, Školska knjiga
8. Dramac, I. i Lazzarich M. (2016). Smiješna strana obrazovanja - humor u poučavanju, *Život i škola*, 62, 3, 87 - 97
9. Hackathorn, J., Garczynski, A. M., Blankmeyer, K., Tennial, R. D. i Solomon, E. D. (2011). All Kidding aside: Humor increase learning at knowledge and comprehension levels, *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 11, 4, 116 – 123
10. Hadžić F. (1998). Anatomija smijeha: studije o fenomenu komičnoga, V.B.Z., Zagreb
11. Jurić V. (1974). Učenikovo pitanje u suvremenoj nastavi, Školska knjiga, Zagreb
12. Kyriacou, C. (2001). Temeljna nastavna umijeća, Educa, Zagreb
13. Lazzarich, M. (2013). Humor i empatija stripa kao metodološki instrumentarij u poučavanju, *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15, 1, 153 - 190
14. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2017). Preuzeto s mrežne stranice: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26678> (13. prosinac 2017.)
15. Matijević, M. (1994). Humor u nastavi: Pedagoška i metodička analiza, UNA-MTV, Zagreb

16. Mordechai, G. (2014). *Humor, Laughter and Human Flourishing: A Philosophical Exploration of the Laughing Animal*, Springer International Publishing, Cham
17. Morrison, M. K. (2008). *Using Humor to Maximize Learning: The Links between Positive Emotions and Education*, Rowman & Littlefield Education, Lanham
18. Martin, R. A. (2007). *The Psychology of Humor: An Integrative Approach*, Elsevier Academic Press, Burlington
19. Novak A. (2016). Povezanost učiteljskog optimizma/pesimizma i samopoštovanja s uporabom humora u nastavi, Preuzeto s mrežne stranice: <https://repositorij.ufzg.unizg.hr/en/islandora/object/ufzg%3A138> (18. lipnja 2017.)
20. University of Wolverhampton na adresi: <http://www.wlv.ac.uk/about-us/news-and-events/latest-news/2008/august-2008/the-worlds-ten-oldest-jokes-revealed.php> (31. kolovoza 2017.)
21. Zavec, J. (2014). Šola in humor: diplomsko delo, Preuzeto s mrežne stranice: <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=44636> (18. lipnja 2017.)
22. Wanzer, M. (2006). Use of humor in the classroom, 116–126. Preuzeto s mrežne stranice: https://www.uab.edu/Communicationstudies/richmond_files/Richmond%20Humor%20in%20Classroom.pdf (31. kolovoza 2017.)

11. PRILOZI

Anketa

Poštovani!

Obraćam Vam se sa zamolbom da popunite ovaj upitnik koji je napravljen za potrebe izrade diplomskog rada na temu "Stavovi i mišljenja učitelja i studenata učiteljskog fakulteta o humoru u razrednoj nastavi".

Prije nego što krenete na ispunjavanje upitnika, molim Vas da pažljivo pročitate upute.

Budući da u upitniku nema točnih i netočnih odgovora, molim Vas da odgovorite iskreno, kako se osjećate ili mislite vezano uz pojedino pitanje u upitniku. Prosječno vrijeme koje je potrebno za ispunjavanje upitnika je 3 minute. Hvala.

1. Spol:

- Ženski
- Muški

2. Koja ste godina studiranja? (popunjavaju studenti)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

3. Koliko imate godina radnog staža? (popunjavaju učitelji)

4. Gdje radite? (popunjavaju učitelji)

- u matičnoj školi
- u područnoj školi

5. Gdje se nalazi škola u kojoj radite? (popunjavaju učitelji)

- na selu
- u gradu

Stavovi i mišljenja o humoru u nastavi

Pažljivo pročitajte tvrdnje te procijenite u kojoj se mjeri slažete s navedenim tvrdnjama tako da odaberite jedan od ponuđenih odgovora koji najviše odgovara Vašem stavu i mišljenju o danoj tvrdnji.

Red. br.	Tvrdnja	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	Slažem se u potpunosti
1.	Humor u nastavi je poželjan.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Humor u nastavi važan je za učenike.	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Humor u nastavi važan je za učitelje.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Humor se u nastavi treba koristiti za vrijeme odmora i izvan nastave.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Humor se u nastavi treba koristiti za vrijeme nastavnog sata.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Humor se u nastavi treba koristiti u svrhu poboljšanja nastave. (Kako bi se učenicima neki nastavni sadržaj učinio smiješnim i zanimljivijim.)	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Humor može poboljšati i pomoći kod razvoja komunikacije između učenika i učitelja.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Korištenje humora za vrijeme nastave može dekoncentrirati učenike.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Korištenje humora za vrijeme nastave može privući pažnju učenika.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Humor razvija osjećaj slobode i prihvaćenosti kod učenika.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Humor može uvrijediti učenika i smanjiti njegovo samopouzdanje.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Važno je da učitelji imaju razvijeni smisao za humor.	☐	☐	☐	☐	☐

13.	Učenici više nauče ako je sadržaj nastavnog sata šaljiv.	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Buduće učitelje treba osposobiti za korištenje humora u nastavi.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Kod stručnog usavršavanja učitelja treba pridati pažnju humoru u nastavi.	☐	☐	☐	☐	☐

Hvala na suradnji!

12. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Filip Majcen rođen je 24.01.1992. godine u Varaždinu. Osnovnu školu završio je u Vinici, nakon čega upisuje Graditeljsku, prirodoslovnu i rudarsku školu u Varaždinu, smjer arhitektonski tehničar. Maturirao je 2010. godine. Godine 2012. upisuje Učiteljski fakultet u Zagrebu - odsjek u Čakovcu, smjer razredna nastava, modul odgojne znanosti.

Engleski jezik razumije, govori i piše na razini C1, dok njemački razumije, govori i piše na razini A2. Na učiteljskom fakultetu u Zagrebu - odsjek u Čakovcu polazio je i završio četiri semestra tečaja Hrvatskog znakovnog jezika.

13. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Diplomski rad pod nazivom *Stavovi i mišljenja učitelja i studenata učiteljskog fakulteta o humoru u razrednoj nastavi* izrađen je samostalno na temelju korištenja navedene literature i provedenog istraživanja.

Zahvaljujem se studentima i učiteljima razredne nastave koji su svojim sudjelovanjem u istraživanju pomogli u nastajanju spomenutog diplomskog rada.

Posebne zahvale upućujem mentoru, prof. dr. sc. Milanu Matijeviću, i sumentoru diplomskog rada, dr. sc. Goranu Lapatu, na pomoći i savjetima koji su mi pomogli u izradi ovog diplomskog rada.

Student:
Filip Majcen

IZJAVA

o odobrenju za pohranu i objavu ocjenskog rada

kojom ja Filip Majcen, OIB: 79257556583, student Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao autor ocjenskog rada pod naslovom: *Stavovi i mišljenja učitelja i studenata učiteljskog fakulteta o humoru u razrednoj nastavi*, dajem odobrenje da se, bez naknade, trajno pohrani moj ocjenski rad u javno dostupnom digitalnom repozitoriju ustanove Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta te u javnoj internetskoj bazi radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, sukladno obvezi iz odredbe članka 83. stavka 11. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

Potvrđujem da je za pohranu dostavljena završna verzija obranjenog i dovršenog ocjenskog rada. Ovom izjavom, kao autor ocjenskog rada dajem odobrenje i da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim:

a) široj javnosti

b) studentima i djelatnicima ustanove

c) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

**Zaokružite jednu opciju. Molimo Vas da zaokružite opciju a) ako nemate posebnih razloga za ograničavanje dostupnosti svog rada.*

Vrsta rada: a) završni rad preddiplomskog studija

b) diplomski rad

Mentor/ica ocjenskog rada:

Prof. dr. sc. Milan Matijević

Naziv studija:

Učiteljski fakultet Zagreb, odsjek Čakovec

Odsjek:

Odgojne znanosti

Datum obrane: _____

Članovi povjerenstva: 1. _____

2. _____

3. _____

Adresa elektroničke pošte za kontakt:

filipmajcen92@gmail.com

Čakovec, . .2018.

(vlastoručni potpis studenta)